

Rapportage

'Politie in aanraking met veteranen'

Stuurgroep 'Politie in aanraking met veteranen'

Doorn 9 juni 2011

Aanleiding en opzet van het onderzoek

In de uitvoering van haar taak komt de politie ook met veteranen in aanraking. Uit de dagelijkse politiepraktijk zijn verschillende gevallen bekend waarbij de contacten van de politie met een veteraan niet altijd positief verliepen en de gebeurtenis uiteindelijk escaleerde tot een ingrijpend incident. Op het gebied van wederzijds begrip en communicatie, maar ook in het aanbieden van professionele zorgverlening aan een zorg behoevende veteraan lijkt veel te winnen. Goede informatie helpt de politie bij ordehandhaving en hulpverlening. Vanuit de basispolitiezorg is de vraag gerezen of er in de contacten die de politie met veteranen heeft een trend te ontdekken is, en of er op grond van die trend wellicht specifiek beleid gemaakt moet worden met aanwijzingen voor de politieambtenaar hoe met veteranen om te gaan.

De politieregio Kennemerland heeft onlangs het initiatief genomen om dit met de Politieacademie en het Veteraneninstituut te onderzoeken. Het onderzoek is aangemeld bij het parket generaal en getoetst op juridische kaders op basis van de wet bescherming persoonsgegevens. Tevens vond overleg plaats met het Ministerie van Defensie over juridische aspecten (onder andere privacywetgeving) en over praktische aspecten met betrekking tot de beschikbare gegevens en de mogelijkheid om deze te koppelen. Na verkregen toestemming van de privacyfunctionarissen van de politie en van Defensie is met het onderzoek begonnen in januari 2011, in maart kon met de analyses begonnen worden.

In dit rapport zijn de resultaten weergegeven.

Probleemstelling

Doel van het onderzoek was aan te tonen of de inzet die de politie pleegt ten aanzien van veteranen meer is dan op zich zelf staande incidenten. Dit heeft geleid tot de volgende twee onderzoeksvragen:

1. In welke mate is er sprake van verschil in prevalentie ten opzichte van een referentiegroep (Nederlandse mannen van twintig jaar en ouder)?
2. Wat is de aard en omvang van de contacten van de politie met veteranen?

Resultaten

Het onderzoek heeft de volgende resultaten opgeleverd:

1. veteranen zijn niet vaker, maar juist minder vaak betrokken bij strafrechtelijke incidenten¹ dan niet-veteranen;
2. ruim veertig procent van alle strafrechtelijke incidenten vond niet plaats in de hoedanigheid van veteraan, omdat deze plaatsvonden voor indiensttreding of voor datum einde dienst. De indruk bestaat dat de diensttijd juist een opvoedend effect heeft;
3. de meest voorkomende strafrechtelijke incidenten waarbij veteranen zijn betrokken betreffen rijden onder invloed en geweldsdelicten. Daarentegen worden veteranen juist minder vaak verdacht van vermogensdelicten. Ten opzichte van alle verdachten in de politiestatistiek lijkt het delictenprofiel van veteranen meer voort te komen uit een interne motivatie, zoals woede of verzet, dan uit een externe motivatie, zoals geldgebrek of een verslaving;
4. cumulatie in de ernst van de politiecontacten, van hulpverleningsverzoeken naar overtredingen naar strafrechtelijke misdrijven, is niet aangetoond.

Vergelijking uitkomsten met andere landen

In november 2009 verschenen berichten in de pers over de aantallen Engelse veteranen die in de gevangenis zitten. Aanleiding was de publicatie van een onderzoek dat was uitgevoerd door de National Association of Probation Officers (NAPO). Dit onderzoek bestond uit een inventarisatie onder reclasseringsambtenaren in Engeland van het aantal in detentie verkerende veteranen dat zij op dat moment in hun caseload hadden. Dit rapport constateerde dat een verontrustend hoog aantal oud-militairen, 20.000 in totaal, in de gevangenis zat of na een veroordeling voorwaardelijk in vrijheid was gesteld. De meest voorkomende reden voor veroordeling was huiselijk geweld, vaak in relatie tot drugs of alcohol (NAPO, 2009). Dit rapport geeft een belangrijk signaal, maar het onderzoek vertoont een aantal methodologische zwaktes. De belangrijkste zijn het ontbreken van referentiecijfers ten aanzien de samenstelling van de gevangenispopulatie en ten aanzien van het aantal veroordelingen in de algemene bevolking. Bovendien had dit onderzoek betrekking op alle oud-militairen en werd niet gekeken naar de eventuele invloed van uitzendervaringen. In Nederland vormde deze publicatie aanleiding tot artikelen in de dagbladpers en tot vragen in de Tweede Kamer. Deze Kamervragen waren mede aanleiding tot de huidige studie naar het aantal en aard van de contacten van de politie met veteranen in Nederland.

Het NAPO-rapport leidde in Engeland tot twee vervolginiciatieven. Enerzijds is met meer wetenschappelijke systematiek gekeken naar de cijfers over veteranen in gevangenis in de Verenigde Staten en in Engeland. Anderzijds zijn beleidsvoorstellen ontwikkeld om te voorkomen dat veteranen in contact komen met het justitiële systeem.

¹ Strikt genomen is hier enkel sprake van een verdenking.

De Howard League for Penal Reform (2010) constateert dat er belangrijke overeenkomsten bestaan tussen de Verenigde Staten en Engeland in de problemen die veteranen ervaren bij het verlaten van de dienst. Dit onderzoek noemt problemen op het gebied van huisvesting, geestelijke gezondheid, werk, relatie en misbruik van middelen (alcohol, drugs). Het constateert echter ook dat veteranen in vergelijking met de algemene bevolking minder vaak in de gevangenis zitten. Veteranen in de gevangenis zijn vrijwel allen oudere mannen; hierbij wordt een relatie gelegd met de Vietnam-oorlog. De delicten die tot veroordeling hebben geleid waren vaak geweldsdelicten of seksuele misdrijven.

Het Britse Ministerie van Defensie (Ministry of Defence, 2010) heeft de statistieken over veteranen in de gevangenis nader geanalyseerd. Dit onderzoek bevestigt dat veteranen statistisch gezien een kleinere kans hebben om in de gevangenis te komen vergeleken met de algemene bevolking. De meest voorkomende delicten waarvoor zij zijn veroordeeld zijn geweldsmisdrijven en seksuele delicten. Opgesplitst naar de aard van het misdrijf scoren veteranen op alle categorieën echter significant lager dan de algemene bevolking, behalve bij de seksuele misdrijven.

Culp (Culp, Yousting et al., 2009) heeft gebruik gemaakt van de statistische overzichten van de populatie van gevangenen in federale en staatsgevangenissen in de Verenigde Staten. Deze overzichten hebben zij in hun analyse vergeleken met de statistische bevolkingsgegevens in de jaren 1985 tot 2004. Daarbij hebben zij gekeken naar het aantal en de aard van de misdrijven waardoor veteranen in contact zijn gekomen met het justitiële apparaat. Zij constateren in algemene zin dat het aandeel veteranen in de gevangenis, uitgedrukt in procenten van de totale veteranenpopulatie, lager ligt dan het percentage veteranen in de algemene bevolking.

Net als in Nederland zijn veteranen in Engeland en Amerika niet vaker, maar juist minder vaak bij strafrechtelijke incidenten betrokken dan niet-veteranen.

Conclusie

De bevindingen van het onderzoek vormen geen aanleiding om nadere doelgerichte maatregelen te nemen.

De stuurgroep bestaat uit prof.dr. P.W. Tops, voorzitter (Politieacademie, Universiteit van Tilburg), prof. dr. H. Elffers (Vrije Universiteit Amsterdam), H. Wierda (politie Kennemerland). M. van der Giessen MBA (ministerie van defensie), H. Molenaar (ministerie van defensie).

Het onderzoek ten behoeve van deze rapportage is verricht door drs. R. de Vos MBA (politie Kennemerland, procesadviseur Noodhulp en Intake), drs. S.R.F. Mali (senior docentonderzoeker, Politieacademie), drs. J.M.P. Weerts (hoofd kennis- en onderzoekscentrum Veteraneninstituut). Het onderzoek is neergelegd in het rapport *Politie in aanraking met veteranen*, Politieacademie 2011.

